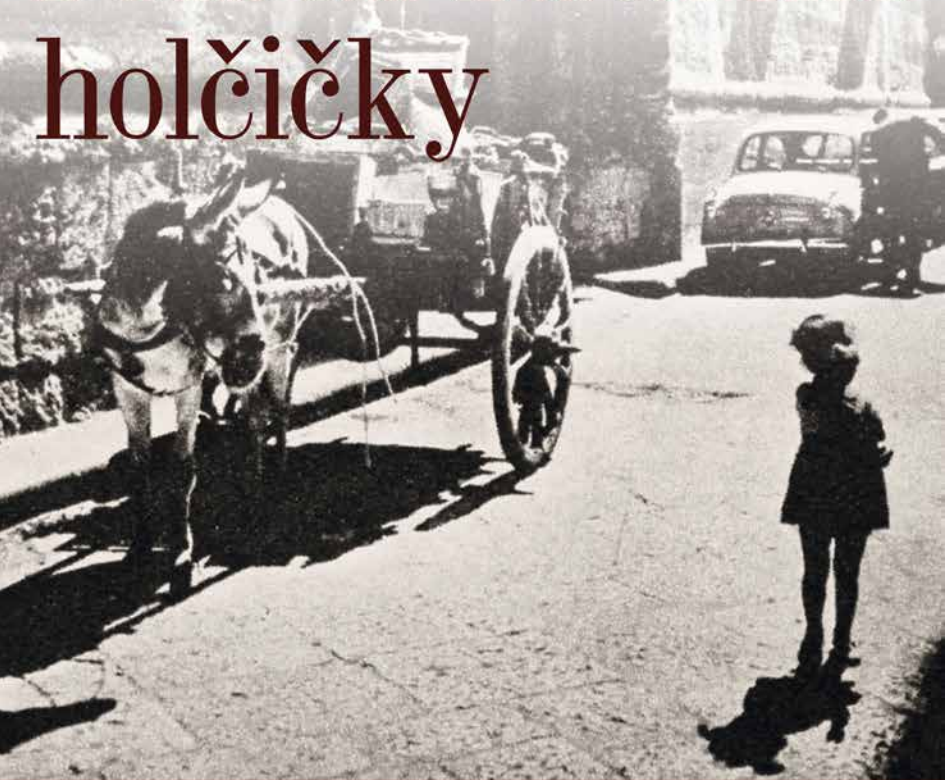

Elena Ferrante

GENIÁLNÍ PŘÍTELKYŇE
/ DÍL ČTVRTÝ

Příběh ztracené holčičky

PROSTOR

Elena Ferrante
Příběh ztracené holčičky
Geniální přítelkyně, díl čtvrtý

PROSTOR

Elena Ferrante

PŘÍBĚH
ZTRACENÉ
HOLČIČKY

Geniální přítelkyně, díl čtvrtý

Dospělost - Stáří

přeložila Alice Flemrová

PROSTOR | PRAHA | 2018

Copyright © 2014 by Edizioni e/o
Czech edition © PROSTOR, 2018
Translation © Alice Flemrová, 2018

ISBN 978-80-7260-376-3

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale Italiano.

Tato kniha vychází za finanční podpory italského Ministerstva zahraničních věcí a mezinárodní spolupráce.

SEZNAM POSTAV
SE ZMÍNKAMI O UDÁLOSTECH
Z PŘEDCHOZÍCH DÍLŮ

Cerullovi (rodina příštípkaře):

Fernando Cerullo, švec, Lilin otec.

Nunzia Cerullová, Lilina matka.

Raffaella Cerullová, řečená *Lina* nebo *Lila*. Narodila se v srpnu 1944. V šestašedesáti letech z Neapole beze stopy zmizí. Jako mladičká se provdá za Stefana Carracciho, ale o jedněch prázdninách se na Ischii zamiluje do Nina Sarratora, kvůli kterému manžela opustí. Po ztroskotání soužití s Ninem a narození syna Gennara řečeného Rino Lila od manžela odejde definitivně, když zjistí, že se Stefanem čeká dítě Ada Cappucciová. Odstěhuje se s Enzem Scannem do San Giovanni a Teduccio, odkud se po několika letech vrátí i s Enzem a Gennarem zpátky do čtvrti.

Rino Cerullo, Lilin starší bratr. Je ženatý se Stefanovou sestrou Pinucciou Carracciovou a má s ní dvě děti. Lilino první dítě se jmenuje Rino právě po něm.

Další děti.

Grecovi (rodina vrátného):

Elena Grecová, řečená *Lenuccia* nebo *Lenù*. Narozená v srpnu 1944, vypravěčka dlouhého příběhu, který právě čteme. Elena po obecné škole dál studuje se stoupajícím úspěchem, a nakonec odpromuje na Scuola Normale v Pise, kde se seznámí s Pietrem Airovou, za kterého se po pár letech provdá a odstěhuje se s ním do Florencie. Mají spolu dvě dcery, Adele řečenou Dede a Elsu, ale Elena je manželstvím zklamaná a nakonec dcery a Pietra opustí, když si začne románek s Ninem Sarra-torem, kterého miluje už od dětství.

Peppe, Gianni a Elisa, Elenini mladší sourozenci. Elisa navzdory Elenině nesouhlasu začne žít s Marcellem Solarou.

Otec, vrátný na radnici.

Matka, žena v domácnosti.

Carracciovi (rodina dona Achilla):

Don Achille Carracci, šmelinář a lichvář. Byl zavražděn.

Maria Carracciová, manželka dona Achilla, matka Stefana, Pinuccii a Alfonsa. Dcera Stefana a Ady Cappucciové se jmenuje po ní.

Stefano Carracci, syn nebožtíka dona Achilla, obchodník a Lilin první manžel. Nespokojený s bouřlivým manželstvím s Lilou, naváže vztah s Adou Cappucciovou a posléze s ní začne žít. Otec Gennara, kterého má s Lilou, a Marie narozené ze vztahu s Adou.

Pinuccia, dcera dona Achilla. Provdá se za Lili-na bratra Rina a má s ním dvě děti.

Alfonso, syn dona Achilla. Po dlouhém zasnoubení se spíše neochotně ožení s Marisou Sarra-torovou.

Pelusovi (rodina truhláře):

Alfredo Peluso, truhlář a komunista. Zemřel ve vězení.

Giuseppina Pelusová, Alfredova oddaná manželka. Po jeho smrti spáchá sebevraždu.

Pasquale Peluso, nejstarší syn Alfreda a Giuseppiny, zedník, militantní komunista.

Carmela Pelusová řečená *Carmen*. Pasqualova sestra, dlouho chodila s Enzem Scannem. Později se provdá za pumpaře z hlavní ulice a má s ním dvě děti.

Další děti.

Cappucciovi (rodina šílené vdovy):

Melina, vdova, příbuzná Nunzie Cerullové. Byla milenkou Donata Sarratora a po skončení jejich vztahu skoro přišla o rozum.

Melinin manžel, zemřel za nejasných okolností.

Ada Cappucciová, Melinina dcera. Byla dlouho zasnoubená s Pasqualem Pelusem, stane se milenkou Stefana Carracciho, se kterým začne žít. Z jejich vztahu se narodí holčička Maria.

Antonio Cappuccio, její bratr, automechanik. Chodil s Elenou.

Další děti.

Sarratorovi (rodina železničáře-básníka):

Donato Sarratore, velký donchuán, byl milencem Meliny Cappucciové. Elena s ním jako mladičká dívka přijde o panenství na pláži v Ischii, přinutí ji k tomu bolest, kterou jí působí vztah Nina s Lilou.

Lidia Sarratorová, Donatova manželka.

Nino Sarratore, nejstarší z dětí Donata a Lidie, udržoval dlouhý tajný poměr s Lilou. Je ženatý s Eleonorou, s níž má syna Albertina, naváže vztah s Elenou, která je také vdaná a má dcery.

Marisa Sarratorová, Ninova sestra. Je provdaná za Alfonsa Carracciho. Stane se milenkou Michela Solary, se kterým má dvě děti.

Pino, Clelia a Ciro Sarratorovi, mladší děti Donata a Lidie.

Scannovi (rodina zelináře):

Nicola Scanno, zelinář, zemřel na zápal plic.

Assunta Scannová, Nicolova manželka, zemřela na rakovinu.

Enzo Scanno, syn Nicolý a Assunty. Byl dlouhou dobu zasnoubený s Carmen Pelusovou. Když se Lila rozhodne odejít navždy od Stefana, postará se o ni i o jejího syna Gennara a odveze je, aby s ním žili v San Giovanni a Teduccio.

Další děti.

Solarovi (rodina majitele baru Solara s cukrárnou):

Silvio Solaro, majitel baru s cukrárnou.

Manuela Solarová, Silviova manželka, lichvářka. Jako stará je zabita na prahu svého bytu.

Marcello a Michele Solarovi, synové Silvia a Manuely. *Marcella* v mládí odmítne Lila, on začne po letech žít s Eleninou mladší sestrou Elisou.

Michele je ženatý s Gigliolou, dcerou cukráře, a má s ní dva syny, jeho milenkou je Marisa Sarratorová, se kterou má další dvě děti. Dál je ale chorobně posedlý Lilou.

Spagnuolovi (rodina cukráře):

Pan Spagnuolo, cukrář z baru Solara s cukrárnou.

Rosa Spagnuolová, cukrářova manželka.

Gigliola Spagnuolová, cukrářova dcera, manželka Michela Solary a matka jeho dvou synů.

Další děti.

Airotovi:

Guido Airola, profesor řecké literatury.

Adele, jeho manželka.

Mariarosa Airotová, starší dcera, profesorka dějin umění v Miláně.

Pietro Airola, mladý univerzitní profesor. Elenin manžel a otec Dede a Elsy.

Učitelé:

Ferraro, učitel z obecné školy a knihovník.

Olivierová, učitelka z obecné školy.

Gerace, profesor na nižším gymnáziu.

Galianiová, profesorka na gymnáziu.

Další postavy:

Gino, lékárníkův syn. Elenina první známost.

Vůdce fašistů ze čtvrti, je přepaden a zabit před svojí lékárnou.

Nella Incardová, sestřenice učitelky Olivierové.

Armando, lékař, syn profesorky Galianiové. Je ženatý s Isabellou, se kterou má syna jménem Marco.

Nadia, studentka, dcera profesorky Galianiové, chodila s Ninem. Jako militantní politická aktivistka se sblíží s Pasqualem Pelusem.

Bruno Soccavo, kamarád Nina Sarratora a dědic rodinné továrny na uzeniny. Je zabit ve své vlastní továrně.

Franco Mari, Elenin kluk v prvních letech univerzitního studia, stal se z něj politický aktivista. Při přepadení fašisty přijde o oko.

Silvia, univerzitní studentka a politická aktivistka. Má syna Mirka, který je plodem její krátké známosti s Ninem Sarratorem.

DOSPĚLOST

PŘÍBĚH ZTRACENÉ HOLČIČKY

Od října 1976 až do chvíle, kdy jsem se v roce 1979 přestěhovala zpátky do Neapole, jsem odmítala s Lilou znovu navázat stálý vztah. Ale nebylo to snadné. Ona se skoro okamžitě pokusila vstoupit zas stůj co stůj do mého života a já si jí nevšímala, tolerovala jsem ji, snášela jsem ji. I když dělala, jako by si nepřála nic jiného než být mi v těžké chvíli nablízku, nedokázala jsem zapomenout na pohrdání, s nímž se ke mně chovala.

Dneska si říkám, že kdyby mě ranila jenom ta urážka – seš blbá, ječela na mě do telefonu, když jsem jí řekla o Ninovi, a to bylo poprvé, *poprvé*, co se mnou takhle mluvila –, brzy bych se uklidnila. Ve skutečnosti mě víc než urážka zasáhla narážka na Dede s Elsou. Uvědom si, jak ublížíš svejm dcerám, napomenula mě, a já to v první chvíli ignorovala. Jenže ta slova časem získávala stále větší váhu, často jsem se k nim vracela. Lila nikdy neprojevila o Dede s Elsou sebemenší zájem, skoro určitě si ani nepamatovala jejich jména. Pokaždé, když jsem se po telefonu zmínila o nějaké jejich chytré průpovídce, přerušila mě, začala mluvit o něčem jiném. A když se s nimi poprvé setkala v bytě Marcella Solary, omezila se na roztržitý pohled a pár neurčitých frází, vůbec nevěnovala pozornost tomu, jak jsou pěkně oblečené, pěkně učesané, obě schopné, i když jsou ještě malé, se správně vyjadřovat. A přitom jsem je na svět přivedla *já*, vychovala jsem je *já*, byly součástí mě, její odvěké přítelkyně: měla tedy dopřát

prostor – neříkám z náklonnosti, ale aspoň ze slušnosti – její mateřské pyšle. Ale ona se neuchýlila ani k troše laskavé ironie, chovala se lhostejně a hotovo. Až teď – určitě ze žárlivosti, protože jsem získala Nina – si na holčičky vzpomněla a chtěla zdůraznit, že jsem příšerná matka, že jen abych byla sama šťastná, dělám nešťastné je. Jakmile jsem na to pomyslela, znervózněla jsem. Lila snad brala ohledy na Gennara, když opustila Stefana, když chlapečka nechávala u sousedky a chodila do fabriky, když ho poslala ke mně, skoro jako by se ho chtěla zbavit? Fajn, já nejsem bez viny, ale nepochybně jsem víc matka než ona.

2

V těch letech se myšlenky tohoto druhu staly zvykem. Jako kdyby se Lila, která koneckonců řekla o Dede a Else jen tu jednu zákeřnou větu, stala obhájkyní jejich dceřiných potřeb a já jsem pokaždé, když jsem je zanedbávala, abych se věnovala sama sobě, cítila povinnost jí dokázat, že se mýlí. Jenže to byl jen hlas vymyšlený mou špatnou náladou, co si Lila doopravdy myslela o tom, jak se chovám jako matka, to nevím. Ona je jediná, kdo to může vyprávět, pokud se jí skutečně podařilo se nabourat do tohoto dlouhatánského řetězu slov, aby můj text pozměnila, aby do něj dovedně vsunula chybějící oka a jiná odpojila tak, aby to nebylo vidět, aby o mně řekla víc, než bych si přála, víc, než já říct dokážu. Dychtím po jejím zásahu, přeju si ho od chvíle, kdy jsem začala náš příběh tukat do počítače, ale musím dospět až na konec, abych všechny tyhle stránky podrobila prověrce. Kdybych to zkusila teď, určitě bych se zasekla. Už píšu moc dlouho a jsem unavená, je stále těžší udržet vlákno vyprávění napjaté uvnitř chaosu let, velkých i malých událostí, nálad. Pročež mám tendenci své záležitosti přeskakovat, abych zas okamžitě drapla Lilu a veškeré komplikace, které s sebou přináší, anebo což je ještě horší, se nechávám unášet pouze událostmi svého života, protože se mi píše snadněji.

Ale tomuhle rozcestí je třeba se vyhnout. Nesmím se vydat první cestou: vzhledem k tomu, že povaha našeho vztahu vyžaduje, abych se k Lile mohla dostat jenom přes sebe, nakonec bych na ní, pokud si stoupnu stranou, našla stále méně Liliných stop. Na druhou stranu nesmím jít ani po té druhé. To je totiž přesně to, co by ona určitě podporovala: abych hovořila čím dál obšírněji jen o své zkušenosti. No tak – řekla by mi –, pověz nám, jakým směrem se ubíral tvůj život, co je ti po tom mém, přiznej se, že nezajímá ani tebe. A uzavřela by to slovy: já jsem jedna čmáranice přes druhou, vůbec se nehodím do žádné z tvých knih; vykašli se na mě, Lenù, o škrtačích se nevypráví.

Co mám tedy dělat? Dát jí znovu zapravdu? Přistoupit na to, že být dospělí znamená přestat se ukazovat, znamená to naučit se skrývat, dokud se nerozplyneme? Přiznat, že čím víc času uběhne, tím méně toho o Lile vím?

Dneska ráno držím únavu na uzdě a znovu usedám k psacímu stolu. Teď, když jsem blízko tomu nejbolestivějšímu místu našeho příběhu, chci mezi námi dvěma hledat na stránkách rovnováhu, kterou se mi v životě nepodařilo najít ani ve vztahu sama k sobě.

3

Z dní v Montpellieru si pamatuju všechno kromě města, jako kdybych tam vůbec nebyla. Za zdmi hotelu, za zdmi monumentální velké auly, kde se konala vědecká konference, jíž se Nino účastnil, dnes vidím jen větrný podzim a modré nebe spočívající na bílých oblacích. A přece to toponymum, Montpellier, zůstalo v mé paměti z mnoha důvodů jako únikový signál. V cizině jsem už předtím jednou byla, v Paříži s Francem, a cítila jsem se tam nabitá vlastní odvahou. Jenže tehdy se mi zdálo, že mým světem je a navždycky bude naše čtvrt, Neapol, zatímco zbytek byl něco jako krátký výlet na venkov, v jehož mimořádném ovzduší jsem si mohla představovat sama sebe takovou, jaká ve skutečnosti nikdy

nebudu. Zato v Montpellieru, který byl přitom mnohem méně vzrušující než Paříž, jsem měla dojem, že se má stavidla rozbila a já se rozlívám do prostoru. Prostý a pouhý fakt, že tam jsem, představoval v mých očích důkaz, že čtvrt, Neapol, Pisa, Florencie, Milán, celá Itálie jsou jen maličké střípky světa a že dělám dobře, když už se s těmi střípky nespokojím. V Montpellieru jsem si uvědomila, jak omezený mám pohled, jazyk, jímž se vyjadřuji a jímž jsem psala. V Montpellieru mi připadalo zjevné, jak nedostačující může být, když je člověk ve dvaařiceti manželkou a matkou. A během všech těch dní nabitých láskou jsem se poprvé cítila zbavená závazků, které jsem za léta nastřádala, závazků pramenících z mého původu, těch, jež mi přinesl úspěch ve studiu, těch, jež byly důsledkem učiněných životních rozhodnutí, především manželství. Pochopila jsem tam i důvody potěšení, které jsem v minulosti pocítila, když jsem svoji prvotinu uviděla přeloženou do cizích jazyků, a současně i důvody lítosti, že jsem za hranicemi Itálie našla málo čtenářů. Bylo nádherné překonávat hranice, vydávat se do jiných kultur, objevovat provizornost toho, co jsem považovala za definitivní. Pokud jsem dřív skutečnost, že se Lila nikdy nevzdálila z Neapole a že dostala strach dokonce i ze San Giovanni a Teduccio, považovala za její spornou volbu, kterou ale ona tak jako vždycky dokázala obrátit ve výhodu, teď se mi to jevílo jen jako výraz její duševní omezenosti. Zareagovala jsem stejně, jako když tomu, kdo vás uráží, odpovíte slovy, jež se vás dotkla. *Ty že ses ve mně spletla? Kdepak, moje milá, to já jsem se spletla v tobě: budeš se až do smrti koukat jen na nákladáky na hlavní ulici.*

Dny utekly jako voda. Organizátoři konference Ninovi už dlouho předtím zamluvili v hotelu jednolůžkový pokoj, a jelikož jsem se rozhodla, že pojedu s ním, příliš pozdě, nebylo možné rezervaci změnit na dvoulůžkový. Takže jsme měli oddělené pokoje, ale já se každý večer vysprchovala, nachystala jsem se na noc a pak jsem šla s mírně bušícím srdcem za ním. Spali jsme spolu, přitisknutí jeden ke druhému, jako bychom se báli, že nás nějaká nepřátelská síla od sebe ve spánku oddělí. Ráno jsme si dávali přinést snídaní

do postele, užívali jsme si přepychu, který jsem viděla jen v biografu, hodně jsme se smáli, byli jsme šťastní. Přes den jsem ho doprovázela do konferenčního sálu, a třebaže sami řečníci četli nekonečné stránky otráveným tónem, já byla nadšená, že jsem s ním, seděla jsem vedle něj, ale nerušila jsem ho. Nino sledoval příspěvky velice pozorně, dělal si poznámky a občas mi šeptal do ucha ironické komentáře a zamilovaná slůvka. Při obědě a při večeři jsme se zamíchali mezi akademiky z poloviny světa, cizokrajná jména, cizí jazyky. Jistě, ti nejvýznamnější řečníci měli jeden stůl jen pro sebe, my jsme seděli u velikého stolu mladších badatelů. Ale udělala na mě dojem Ninova společenská obratnost, jak během konference, tak v restauraci. Tolik se lišil od někdejšího studenta i od mladíka, který mě před skoro deseti lety hájil v tom milánském knihkupectví. Odložil polemický tón, taktně překračoval akademické bariéry, kontakty navazoval s vážným a současně okouzlejícím výrazem. Brilantně konverzoval hned v angličtině (výborné), hned ve francouzštině (slušné) a stavěl na odív svůj dávný kult čísel a efektivity. Dmula jsem se pýchou, že se tolik líbí. Během pár hodin už byl všem sympatický, přetahovali se o něj.

Jen v jedné chvíli se náhle změnil, bylo to večer před jeho příspěvkem. Začal se chovat odtazité a hrubě, zdálo se mi, že se ho zmocnila panika. Začal tvrdit, že text, který si připravil, je špatný, několikrát zopakoval, že psaní mu nejde tak snadno jako mně, rozzlobil se, že neměl čas pracovat na něm pořádně. Cítila jsem se provinile – rozptylovala ho snad naše komplikovaná situace? – a snažila jsem se to napravit objetím, polibky, pobízela jsem ho, ať mi svůj příspěvek přečte. Přečetl ho a mě rozněžnil ten jeho výraz vyděšeného žáčka. Text mi připadal stejně tak nudný jako ty, které jsem poslouchala v konferenčním sále, ale velice jsem ho vychválila a on se uklidnil. Druhý den ráno se předvedl s hraným zápalem, sklídlí potlesk. Večer ho jeden z významných akademiků, Američan, pozval, aby si sedl vedle něj. Osaměla jsem, ale nevadilo mi to. Když tam byl Nino, s nikým jsem nemluvila, zatímco v jeho nepřítomnosti jsem byla nucená si

vystačit se svojí škobrtavou francouzštinou a seznámila jsem se s jedním párem z Paříže. Líbili se mi, protože jsem brzy zjistila, že jsou v situaci, která se od té naší moc neliší. Oba považovali institut rodiny za dusící, oba bolestně nechali za zády své partnery a děti, oba vypadali šťastně. Jemu, Augustinovi, bylo kolem padesátky, měl ruměncem ve tváři, velice živé blankytné oči, mohutný špinavě plavý knír. Jí, Colombe, bylo něco přes třicet jako mně, měla kratičké černé vlasy, oči a ústa vyryté v drobném obličejí, byla úchvatně elegantní. Povídal jsem si především s Colombe, měla sedmiletého syna.

„Mé starší dceři bude sedm až za několik měsíců,“ řekla jsem, „ale letos už chodí do druhé třídy, je moc šikovná.“

„Ten můj je moc bystrý a má velkou představitost.“

„Jak se vyrovnal s rozchodem?“

„Dobře.“

„To se tím vůbec netrápil?“

„Děti jsou pružné, nejsou tak zkostnatělé jako my.“

Trvala dál na pružnosti, kterou přisuzovala dětství, zdálo se mi, že ji to uklidňuje. Dodala: v našem prostředí je dost běžné, že se rodiče rozejdou, děti vědí, že se to může stát. Ale zrovna když jsem jí říkala, že já naproti tomu s výjimkou jedné své přítelkyně žádné rozvedené ženy neznám, změnila náhle tón a začala si na syna stěžovat: je chytrý, ale je pomalý, zvolala, ve škole říkají, že je nepořádný. Velice mě překvapilo, že se začala zničehonic vyjadřovat bez něhy, skoro záštiplně, jako kdyby jí to syn dělal naschvál, polekalo mě to. Její druh si toho musel všimnout, vmísil se do hovoru, pochlubil se svými syny, jednomu je čtrnáct a druhému osmnáct, žertoval o tom, že se oba líbí jak mladým, tak zralým ženám. Když se Nino vrátil k našemu stolu, oba muži – hlavně Augustin – začali pomlouvat většinu řečníků. Colombe se k nim skoro okamžitě s trochu strojeným veselím přidala. Zlé řeči brzy vytvořily pouto, Augustin celý večer hodně mluvil a hodně pil, jeho družka se smála, sotva Nino otevřel pusy. Pozvali nás, abychom s nimi jeli do Paříže, autem.

Hovory o dětech a pozvání, na které jsme neodpověděli ani ano, ani ne, mě vrátily nohama zpátky na zem. Až do té